

Børne- og socialminister Mai Mercados talepapir

Anledning	Besvarelse af samrådsspørgsmål V og W
Dato / tid	Torsdag d 20. september 2018 kl. 12.00.13.00
Talens varighed	Ca. XX min.
Sted	FT 1-133

Det talte ord gælder

[Indledning]

Tak for ordet. Og tak for muligheden for at drøfte centrale spørgsmål i forhold til socialtilsynene.

Jeg bliver i det ene samrådsspørgsmål spurgt til, hvordan jeg vil sikre kvaliteten på de private opholdssteder og bo- og aktivitetstilbud for handicappede og udsatte borgere, så de mennesker, der bor på eller benytter tilbuddene, ikke kommer i klemme i de tilfælde, hvor Socialtilsynet beslutter at lukke et tilbud pga. f.eks. svigt, dårlig ledelse og manglende faglighed.

I det andet samrådsspørgsmål bliver jeg spurgt, om de mange problemer på private opholdssteder og bo- og aktivitetstilbud for handicappede og udsatte borgere, har givet mig anledning til at genoverveje regeringens målsætning om at sætte endnu mere turbo på konkurrenceudsættelsen på socialområdet

Der henvises i begge spørgsmål til artiklen "Tilsyn lukker private botilbud på stribe" i Fagbladet FOA den 20. juni 2018, hvoraf det fremgår, at Socialtilsynet de seneste fire år har truffet afgørelse om at lukke 35 opholdssteder samt bo- og aktivitetstilbud for handicappede og udsatte borgere, og at kun ét af de lukkede tilbud var et offentligt tilbud.

Jeg vil besvare spørgsmålene i forlængelse af hinanden.

[Grundlæggende tillid til socialtilsynene – evalueringen af tilsynsreformen og de politiske drøftelser]

Jeg vil gerne indlede min besvarelse med at gå tilbage til 2012. Dengang indgik vi en bred politisk aftale om et nyt socialtilsyn, fordi vi ønskede at hæve kvaliteten på stederne, som passer på børn og unge, når forældrene har svigtet, så vores mest udsatte bliver mødt med pædagogisk forståelse og en ordentlig tilgang.

Vi stod dengang i en situation, hvor 98 forskellige kommuner førte tilsynet og havde en meget forskellig praksis, og der var en række sager, hvor der ikke var ført ordentligt tilsyn.

Derfor fik de fem socialtilsyn – som jo vel og mærke er kommunale tilsyn – til opgave at godkende de plejefamilier og tilbud, som er omfattet af socialtilsynsloven og føre et mere kvalificeret driftsorienteret tilsyn. De fik i den forbindelse nogle sanktionsmuligheder, f.eks. muligheden for at give påbud, sætte et tilbud under skærpet tilsyn og trække et tilbuds godkendelse tilbage. Det var det, Folketinget vedtog, og som trådte i kraft den 1. januar 2014.

I de to første år fra 1. januar 2014 fik socialtilsynene til opgave at godkende alle tilbud efter de nye regler, herunder tilbud, som allerede var i drift, og som måske havde eksisteret i mange år. Dette fik bl.a. den virkning, at nogle af tilbuddene blev lukket, da de ikke levede op til de nye kvalitetskrav, som socialtilsynene vurderede dem efter.

Og det var en del af den opgave vi gav socialtilsynene. De skulle være med til generelt at hæve kvaliteten, og de skulle sikre, at der blev luget ud i de tilbud, som simpelt hen ikke var gode nok.

Der vil i sagens natur være tilbud, som ikke er tilfredse med, at socialtilsynet kritiserer deres praksis eller lukker tilbuddet, især hvis de har eksisteret i mange år. Men jeg har tillid til, at når socialtilsynene griber til at lukke et tilbud, så er det fordi, at kvaliteten ikke er god nok. Og det er jo netop hele meningen med systemet.

Socialstyrelsen offentliggjorde den 23. maj 2018 evalueringen af tilsynsreformen. Hovedkonklusionen i evalueringen er, at de politiske intentioner med reformen overordnet set er blevet indfriet, og de centrale elementer i reformen er blevet implementeret.

Grundlæggende er socialtilsynet velfungerende. Der er i omverdenen – hos organisationer, kommuner og tilbud – generelt opbakning til socialtilsynet.

Dette var også den observation, jeg gjorde mig efter mit møde med socialordførerne og socialtilsynene den 15. august i år, nemlig at der også er generel politisk enighed om, at grundniveauet er højt, og at reformen som sådan er en succes.

Selvom jeg synes, at socialtilsynsmodellen grundlæggende fungerer, så er det jo ikke sådan, at socialtilsynene bare får lov til at passe sig selv. Bl.a. har Socialstyrelsens auditfunktion en meget væsentlig rolle i forhold til løbende at følge socialtilsynenes praksis og understøtte, at de fem socialtilsyn har en ensartet praksis.

Jeg er selvfølgelig også altid åben for, at vi drøfter, hvis der er generelle forhold, der er u hensigtsmæssige, og som skal justeres.

På baggrund af evalueringen og alle de mundtlige og skriftlige input vi har modtaget indleder jeg nu politiske drøftelser med socialordførerne om styrkelse af socialtilsynet. Her vil vi drøfte en række temaer med det overordnede formål at styrke socialtilsynet.

[Kvalitetsmodellen]

Jeg bliver spurgt til, hvordan jeg vil sikre kvaliteten på de private tilbud, så de mennesker, der bor på eller benytter tilbuddene, ikke kommer i klemme. Særligt i de tilfælde, hvor socialtilsynet beslutter at lukke et tilbud.

Socialtilsynet skal som led i deres tilsyn både føre kontrol og indgå i dialog med tilbuddene. Dialogen er central i forhold til at udvikle og fastholde kvaliteten i tilbuddene. Det understreges også af rigtig mange af de tilbagemeldinger, jeg har fået fra tilbud og andre interessenter.

Kvalitetsmodellen er i den forbindelse et centralt systematisk dialogredskab, som er udgangspunktet for socialtilsynets samlede faglige vurdering af private og offentlige tilbuds kvalitet.

Kvalitetsmodellen understøtter, at alle tilbud – såvel private som offentlige – får en ensartet vurdering efter samme model.

Kvaliteten i et tilbud skal vurderes i forhold til, om tilbuddet formår at forbedre borgernes situation og bidrager til borgernes trivsel. Fokus for alle syv temaer i kvalitetsmodellen er altså resultaterne for borgerne.

Socialtilsynet *skal* vurdere kvaliteten af tilbuddet ud fra de kriterier og indikatorer, der er angivet under hvert af de syv temaer, men *kan* også inddrage andre forhold inden for rammerne af det enkelte tema.

Det enkelte tilbud får en score mellem 1 og 5 for hvert tema. Socialtilsynet foretager på baggrund af scorerne en samlet vurdering under hensyn til tilbuddets karakter og målgruppe. Den samlede vurdering bliver offentliggjort på Tilbudsportalen.

Kvalitetsmodellen blev senest revideret i forbindelse med opfølgningen på midtvejsevalueringen i 2016, hvor der blandt andet blev strammet op i forhold til irrelevante kriterier og indikatorer.

Evalueringen af tilsynsreformen viser, at socialtilsynets kvalitetsbedømmelse af de sociale tilbud og plejefamilierne er generelt høj og er steget i perioden fra 2015 til 2017.

Den generelle stigning i kvalitetsbedømmelsen dækker over, at 3 ud af 4 tilbud bliver bedømt til at have en højere kvalitet i 2017 sammenlignet med i 2015.

Den stigende kvalitetsbedømmelse af de sociale tilbud genfindes i hvert af de fem socialtilsyn.

Generelt mener jeg, at udviklingen kan tages som indikation på, at de fem socialtilsyn er lykkedes i dialogen med de sociale tilbud om kvalitetsudviklende tiltag.

Jeg har ikke på nuværende tidspunkt grundlag for at sige, at kvalitetsmodellen ikke fungerer efter hensigten, eller at kvaliteten ude i tilbuddene ikke generelt er god, for tallene og tilbagemeldingerne, jeg får, viser det modsatte.

Socialordførerne og jeg vil bl.a. i den kommende tid drøfte kvalitetsmodellen, som det blev lovet i forbindelse med satspuljeforhandlingerne i efteråret 2017. Jeg vil i den forbindelse gøre mit til, at socialtilsynene, når de bedømmer tilbuddenes kvalitet, har de rigtig rammer og redskaber, så kvaliteten i tilbuddene fortsat vil være god og forhåbentlig vil stige, som vi har set det i evalueringen.

[Private ift. offentlig tilbud]

Der henvises i spørgsmålene til artiklen "Tilsyn lukker private botilbud på stribe" i Fagbladet FOA den 20. juni 2018. Af artiklen fremgår det, at socialtilsynet de seneste 4 år har truffet afgørelse om at lukke 35 tilbud, og at kun ét af de lukkede tilbud var et offentligt tilbud.

Antallet af de lukkede tilbud skal ses i forhold til, at socialtilsynene ved udgangen af 2017 førte tilsyn med i alt 2.001 sociale tilbud.

Det er min opfattelse, at tallene for lukkede tilbud primært er udtryk for den oprydningsopgave, som socialtilsynet fik i forbindelse med tilsynsreformen, og som resulterede i, at nogle af de tilbud som allerede var i drift før tilsynsreformen ikke kunne blive godkendt ift. den nye kvalitetsvurdering.

Lad mig understrege, at jeg ønsker, at der skal være plads til både private og offentlige aktører på markedet.

Jeg har ikke grundlag for at sige, at de private tilbud generelt har en dårligere kvalitet end offentlige tilbud.

Jeg bad i forbindelse med besvarelsen af SOU alm. del spørgsmål 540 de fem socialtilsyn beskrive, om det er tilsynenes opfattelse, at der generelt er forskel i kvaliteten i private henholdsvis offentlige tilbud. Det endelige svar på spørgsmål 540 blev oversendt til udvalget den 11. september 2018.

Det er socialtilsynenes opfattelse, at der ikke er nævneværdige forskelle i kvaliteten i private og offentlige tilbud.

Forskellene viser sig imidlertid på andre måder. Som Socialtilsyn Midt bl. a. har oplyst, er der stor forskel på, hvordan offentlige og private tilbud reagerer på kritik fra socialtilsynet.

Jeg hæfter mig også ved, at flere socialtilsyn oplyser, at det er vanskeligt at foretage en 1-1 sammenligning af private og offentlige tilbud. Tilbuddene kan dels være forskellige i forhold til målgruppe og i forhold til organisering.

Socialstyrelsen konkluderer i deres evaluering af tilsynsreformen, at de sociale tilbud har en høj kvalitet, og at der er en svag tendens til, at

private tilbud bedømmes til at have en højere kvalitet end offentlige tilbud.

Jeg kan derfor på den baggrund ikke konkludere andet end, at der ikke ses at være nævneværdige forskelle i kvaliteten på private og offentlige tilbud.

[Socialtilsynets sanktionsmuligheder, herunder lukning af tilbud]

Der bliver i spørgsmålet henvist til, at de mennesker, der bor på eller benytter tilbuddene, ikke må komme i klemme, når socialtilsynet lukker et tilbud.

Socialtilsynet har i forbindelse med det driftsorienterede tilsyn mulighed for at gøre brug af sanktioner (påbud, skærpet tilsyn og ophør af godkendelse) over for tilbud, som ikke har den fornødne kvalitet. Den mest vidtgående sanktion er ophør af godkendelse, hvorefter et tilbud må lukke.

En afgørelse om ophør vil f.eks. efter en konkret vurdering kunne komme på tale, hvis de forhold, der lå til grund for godkendelsen, har ændret sig væsentligt, og tilbuddet dermed ikke længere opfylder de betingelser, som lå til grund for godkendelsen.

Forud for ophøret af godkendelsen skal socialtilsynet have haft en dialog med tilbuddet, men der behøver ikke at have været givet et påbud eller skærpet tilsyn forinden ophøret.

En afgørelse om ophør af en godkendelse skal fastsætte en rimelig frist, så både tilbuddet og de kommuner, der har ansvar for borgerens ophold i tilbuddet, har mulighed for at indrette sig på det. Der kan dog være særlige situationer, hvor godkendelsen fjernes omgående, f.eks. som følge af begrundet mistanke om seksuelle overgreb, eller hvis der i øvrigt er akut risiko for borgerens sikkerhed og sundhed.

Hvis et tilbud bliver lukket, er det op til den visiterende kommune at finde et nyt tilbud til de borgere, som bor i tilbuddet.

Det, der er vigtigt for mig, er, at kvaliteten er i orden i vores tilbud.

Når et tilbud lukker, er det selvfølgelig meget indgribende både for de berørte borgere, som benytter eller bor på tilbuddet, og for selve tilbuddet – dette gælder både private og offentlige.

Men vi skal aldrig acceptere svigt af nogle af samfundets allersvageste børn, unge og voksne som bor på tilbud.

Derfor er det - ikke mindst af hensyn til de borgere, der bor på tilbuddene - vigtigt at forebygge lukninger ved, at socialtilsynene

gennem deres løbende dialog med tilbuddene gør deres til at sikre kvaliteten i tilbuddene men også, at socialtilsynene gør brug af de sanktionsmuligheder, der er, når det er den eneste udvej.

Jeg vil derfor også gøre, hvad jeg kan for at sikre, at socialtilsynet har de rigtige rammer og redskaber til ikke kun at føre et effektivt tilsyn, men også at tilsynet er medvirkende til, at tilbuddene udvikler sig i en positiv retning, så vi forbedrer og udvikler frem for at lukke ned.

Igen vil jeg pointere, at jeg har tillid til, at socialtilsynene kun griber til at lukke et tilbud, når det er nødvendigt. Det vil sige, når kvaliteten ikke er god nok, og dette kan komme til skade for borgerne.

[Konkurrenceudsættelse på socialområdet]

I det andet samrådsspørgsmål bliver jeg spurgt, om de mange problemer på private opholdssteder og bo- og aktivitetstilbud for handicappede og udsatte borgere, har givet mig anledning til at genoverveje regeringens målsætning om at sætte endnu mere turbo på konkurrenceudsættelsen på socialområdet.

For det første vil jeg gerne understrege, som allerede nævnt, at jeg ikke har grund til konkludere andet end, at der ikke ses at være nævneværdige forskelle i kvaliteten på private og offentlige tilbud. Problemerne ses altså ikke at være større i de private tilbud ift. de offentlige.

Regeringen offentliggjorde i maj 2018 et udspil om at konkurrenceudsætte flere offentlige opgaver i stat, regioner og kommuner.

At en opgave konkurrenceudsættes betyder ikke nødvendigvis, at opgaven skal varetages af en privat aktør. Det centrale er, at opgaven bliver bragt i udbud, og at teste, om opgaveløsningen er effektiv og giver den bedste kvalitet til prisen.

Det afgørende er, at danskerne får den bedst mulige service for pengene.

Jeg mener, at konkurrenceudsættelse på det sociale område er positivt, da det giver mulighed for at indhente de bedst mulige tilbud til gavn for borgerne. Derfor er jeg også glad for, at der allerede i dag er private aktører, som tilbyder borgerne tilbud og ydelser på socialområdet.

Jeg har løbende fokus på konkurrenceudsættelsen på socialområdet.

Jeg kan bl.a. nævne, at vi er i fuld gang med udviklingen af den nye Tilbudsportal, som er planlagt til gå i luften i foråret 2019. Formålet med Tilbudsportalen er bl.a. at

- sikre sammenlignelige og gennemskuelige oplysninger om de registrerede tilbud
- styrke kommunernes grundlag for valg af effektive tilbud til den enkelte borger
- understøtte tilsynsmyndighedernes arbejde
- understøtte lige konkurrence mellem private og offentlige leverandører.

Et af formålene med den nye tilbudsportal er, at de visiterende kommuner i højere grad end i dag kan orientere sig i Tilbudsportalen om mulige tilbud til borgere. Dette vil skabe incitament for større konkurrence og øget gennemsigtighed for tilbud og ydelser på det sociale område.

[Afslutning]

Som sagt har jeg fortsat grundlæggende tillid til socialtilsynene og til den samlede model, som har været i kraft siden 2014. De udfører hver dag et stort arbejde for at sikre kvaliteten i tilbuddene.

Jeg har tillid til, at socialtilsynene kun griber til at lukke et tilbud, når det er nødvendigt. Det vil sige, når kvaliteten ikke er god, så det kan komme til skade for borgerne.

Jeg vil fortsat gøre mit for at sikre, at socialtilsynet har de rigtige rammer og redskaber til ikke kun at føre et effektivt tilsyn, men også at medvirke til, at tilbuddene udvikler sig i en positiv retning.

Jeg ser frem til snart at påbegynde de politiske drøftelser, som mit ønske er vil styrke socialtilsynet i deres arbejde for at sikre en god kvalitet i tilbuddene til gavn for borgeren.

Tak for ordet